

Suger

Ordinatio:

(36) Naše zanícení bylo navíc umocněno tím, že ono místo uvnitř krypty „u svatých“⁸³ bylo sice nanejvýš vhodné pro Boží záležitosti a libé návštěvám svatých andělů, nicméně jeho zúžený prostor byl natolik těsný, že zde bratři, kteří se chtěli podílet na přijímání přesvaté hostie, během slavnostní mše v hodině obětování nemohli prodlévat a často ani nemohli bez újmy čelit obtížnému náporu přichozících poutníků.⁸⁴ (37) Bylo zde možné vidět, jak byli jedni druhými těžce pošlapáni, a také něco, čemu by mnozí nepochybně ani neuvěřili: odhodlané ženy totiž kráčely po hlavách mužů jako po dlažbě, a pokoušeli se tak dostat k oltáři. Tu a tam byly svrženy a s pomocí milosrdných mužů téměř polomrtvé do-

neseny do křížové chodby⁸⁵ na čerstvý vzduch, kde se téměř na pokraji svých sil snažily popadnout dech.⁸⁶

(38) Kvůli těmto a podobným obtížím jsme s celým naším niterným zápalem spěchali tuto neblahou skutečností napravit. Poté, co jsme shromáždili vznešené muže, a to jak biskupy, tak opaty, a když byla zajištěna také přítomnost našeho nejvznešenějšího krále Franků Ludvíka VII., nařídili jsme na základě předchozího usnesení generální kapituly na neděli před červencovými idami⁸⁷ velkolepé procesí, znamenité svými liturgickými předměty a výlučně zastoupením skvělých osobností.

De consecratione

klády. (29) Když se nám totiž tato věc nezdaří, nebudeš nám to moci klást za vinu.“ (30) A hned se statečně chopili toho, co by ze dna údolí jen obtížně vyťahovalo sto čtyřicet či přinejmenším sto lidí.¹⁵² Nikoli vlastní silou, což by bylo zřehla nemožné, ale díky milosti Boží a svatých, které prosili o pomoc, vytáhli dřív na vozík a dovezli jej na stavbu kostela.¹⁵³ (31) A tak se v širém okolí rozneslo, že se všemohoucímu Bohu ono dílo nadmíru líbí, když se ke slávě a chvále svého jména rozhodl prostřednictvím těchto a podobných znamení poskytnout pomoc svým stavitelům.¹⁵⁴

(32) Následuje ještě další vznešená událost hodná zapamatování, která budí pozornost a musí být s naprostou vážností zveřejněna. (33) Když již bylo dílo z větší části dokončeno a trámová¹⁵⁵ nové a staré budovy bylo spojeno, zbavili jsme se strachu, který byl způsoben velkými trhlinami ve starých zdech a dlouho nás sužoval.¹⁵⁶ S ulehčením jsme se nyní starali o to, aby byly opraveny praskliny ve velkých sloupech a v bázích,¹⁵⁷ jež nesou sloupy.¹⁵⁸

(34) Když jsme se u našich a také u pařížských tesařů¹⁵⁹ dotazovali, kde bychom mohli sehnat klády, odpověděli nám dle svého mínění podle pravdy, že v těchto končinách je to zřehla nemožné kvůli naprostému nedostatku lesů, a že se tedy musí přivézt z oblasti kolem Auxerre.¹⁶⁰ (35) Protože se na této skutečnosti všichni shodli, byli jsme sklíčení jednak z toho, kolik práce budeme mít, jednak z jejího pozdržení. Jednoho dne, když jsem se vrátil z raných bohoslužeb,¹⁶¹ začal jsem na lůžku uvažovat o tom, že bych měl sám projít všechny lesy v těchto končinách, všechno prověřit, a kdyby zde kmeny bylo možné najít, zmírnit tak ono zdržení a obtíže.

(36) Brzy nato jsem tedy odložil ostatní záležitosti a spolu s tesaři a udanými rozměry klád jsme časné zrána spěšně vyrazili do lesa zvaného Yveline.¹⁶² (37) Když jsme procházeli naše území v údolí Chevreuse,¹⁶³ povolal jsem naše služebnky, správce a ty, kdo se v lese dobře vyznali, a zapřísahaje je ve jménu víry a svátosti, radil jsem se s nimi o tom, zda bychom tam mohli – ať už s jakýmkoli úsilím – nalézt kmeny příslušné velikosti. (38) Usmívali se, a kdyby se toho odvážili, zcela jistě by se mi vysmáli. Divili se, že skutečně nevím, že v celé oblasti nelze nic podobného nalézt. Zejména Milo,¹⁶⁴ kastelán na Chevreuse a náš vazal, který

od nás obdržel polovinu tohoto lesa a rovněž jiné léno za to, že dlouhé roky trpěl vojenskými rozbroji jak ze strany krále, tak ze strany Amalricha z Montfortu,¹⁶⁵ nenechal totiž žádné kmeny tohoto druhu nepoškozené a nedotčené, ale využil jich ke zřízení obranných věží¹⁶⁶ a cimbuří. (39) Já jsem však tomu, co nám sdělovali, odmítal uvěřit, s jistou dávkou odvahy, kterou nám dává víra, jsem začal pročesávat les a již během první hodiny jsme našli jeden kmen, který měl dostatečné rozměry. (40) A tak jsme postupně do deváté hodiny,¹⁶⁷ či o něco dříve, k údivu okolostojících našli v křovinách, temných zákoutích lesa a hustých trnitých keřích dvanáct kmenů,¹⁶⁸ tedy přesně tolik, kolik jich bylo třeba,¹⁶⁹ označili jsme je a dali je odvézt ke svaté bazilice. S jásotem jsme je nechali umístit jako kryt nové části stavby ke slávě a chvále Pána Ježíše, který si je pro sebe a svaté mučedníky vyhradil a uchránil před rukama zlodějů tak, jak se mu zlíbilo. (41) Boží štědrost, jež není nikdy nadbytečná a zároveň ani nijak omezená, se rozhodla uspořádat vše *s váhou a mírou*;¹⁷⁰ projevila se rovněž v tom, že mimo kmeny, kterých bylo zapotřebí, nebylo možné nalézt žádný další.

De consecratione:

(70) Následoval jiný zážitek hodný připomenutí, jenž se nepříhodil náhodou, jak se domnívají všichni, kdo se hlásí k onomu učení, totiž že „údel nejisté těká, znovu a znovu se mění, vše smrtelné náhoda řídí“,²⁵⁶ ale díky Boží štědrosti, jež ve všem bohatě zaopatřuje ty, kdo v ni doufají, tedy velké i malé, a ví také, co je prospěšné pro budoucnost.

(71) Jednoho dne jsme s našimi přáteli, služebníky lidmi a se správci²⁵⁷ diskutovali o přípravách na nastávající konsekrační slavnost, neboť jsme předpokládali velké výdaje. Byl červen, ne-

lehký měsíc roku,²⁵⁸ a téměř všechny potraviny byly drahé. Nicméně pokud šlo o ostatní věci, byli jsme zásobeni dostatečně. Těžilo nás pouze to, že v důsledku úhynu ovcí, k němuž došlo v tomto roce, bylo třeba získávat skopové maso z oblastí v okolí Orléans a v krajích směrem k Burgundsku. (72) S těžkým srdcem jsem nařídil, aby ti, kdo se tam vydají, dostali tisíc solidů, či kolik bude zapotřebí, aby se nevrátili pozdě, neboť již pozdě vyrazili na cestu. Následujícího rána jsem jako obvykle spěchal ze své světničky na mši svatou. Najednou mne proti mé vůli jeden mnich z bílých bratří²⁵⁹ zatáhl zpět do světnice. Chvilí jsem se na něj zlobil, protože mi znemožnil konat tak důležitou činnost, a dosti nerudně jsem se na něj obořil. Řekl mi: „Slyšeli jsme, pane, že se vám pro nastávající slavnost svčení kostela nedostává skopového masa. Proto jsem byl vyslán našimi bratry a vedu vám, ctihodný otče, početné stádo ovcí, abyste si z něj ponechali tolik, kolik se vám jen líbí. Ty, které nebudete potřebovat, nám pošlete zpět.“ (73) Když jsem to uslyšel, poprosil jsem ho, aby na mne po mši počkal. Po skončení mše jsem v jeho přítomnosti mnichům sdělil, co nám nabídl. Mniši to připsali Boží štědrosti, neboť to jediné, čeho se nám nedostávalo, po čem bychom se pachtili a co by nás stálo velké úsilí, nám Bůh poskytl prostřednictvím zbožných bratří.²⁶⁰

De administratione:

Zlatý kříž⁶⁷¹

(201) Životodárný kříž, jemuž se máme klanět, je spásonosná korouhev věčného vítězství našeho Spasitele,⁶⁷² o níž praví apoštol: *Já však se zanic nechci chlubit ničím, leč křížem našeho Pána Ježíše Krista.*⁶⁷³ Jako se slavně zjevuje na nebi jako znamení syna člověka⁶⁷⁴ lidem i andělům vysoko na nebi,⁶⁷⁵ o to slavněji bychom se s veškerou zbožností duše měli snažit, nakolik jen můžeme, jej ozdobit a neustále zdravít s apoštolem Ondřejem: *Buď zdrav kříži, který jsi zasvěcen tělu Kristovu a jehož údy jsi ozdo-*

ben tak jako perlami.⁶⁷⁶ (202) Ale protože jsme jej nemohli dokončit tak, jak jsme chtěli, chtěli jsme jej vytvořit alespoň tak, jak jenom nejlépe jsme mohli; a nakonec jsme jej tedy s milostí Boží dokončili. (203) Proto jsme sami a také prostřednictvím našich poslů všude vyhledávali množství vzácných kamenů a perel a ve zlatě a drahokamech jsme připravovali co možná nejvzácnější materiál, jaký pro tuto výzdobu bylo možno nalézt. Z různých krajů jsme svolali ty nejzkušenější umělce, kteří odbornou a pečlivou prací vytvořili ctihodný kříž. Na jeho zadní stranu jsme umístili obdivuhodně krásné drahé kameny, na přední straně před očima obětujícího kněze se nacházel obraz našeho Spasitele na památku jeho utrpení tak, jakoby zde trpěl ještě nyní.⁶⁷⁷ (204) Právě na tomto místě byl po více než pět set let, tedy od časů Dagoberta až do našich dní,⁶⁷⁸ pohřben svatý Dionysius.

(205) Na tomto místě nemožno přejít mlčením jeden veselý, ale zároveň vznešený zázrak, který nám v této souvislosti zjevil Bůh. (206) Měl jsem nedostatek drahokamů a nemohl jsem opatřovat další, protože byly vzácné, a tedy velmi drahé. Tehdy do naší světničky připojené ke kostelu vstoupili tři muži ze dvou řádů tří opatství, totiž z Cîteaux,⁶⁷⁹ další z jiného opatství téhož řádu a třetí z Fontevrault.⁶⁸⁰ Nabídlí nám ke koupi tolik drahých kame-

nů, a to hyacintů, safírů, rubínů, smaragdů a topasů, jaké bychom jistě nezískali ani za deset let. (207) Jejich původní majitelé je totiž obdrželi jako almužnu od hraběte Theobalda z Blois, který je dostal od bratra Štěpána, krále anglického, z pokladů jeho strýce, zesnulého krále Jindřicha,⁶⁸¹ jenž je po celý svůj život shromažďoval do obdivuhodných nádob.⁶⁸² (208) To nás zbavilo starostí spojených s dalším vyhledáváním drahých kamenů a děkovali jsme Bohu. Dali jsme za ně čtyři sta liber, i když měly mnohem větší cenu. (209) Abychom dokonale ozdobili tento svatý předmět, umístili jsme sem nejen je, ale také množství jiných velikých a cenných drahých kamenů a perel. (210) Vzpomínám si, pokud mne paměť neklame, že jsme na to vynaložili asi osmdesát marek ryžního zlata. (211) Toto dílo jsme s pomocí mnoha lotrinských zlatníků, někdy pěti, jindy sedmi, jen s obtížemi dokončili za dva roky. Sotk byl ozdoben čtyřmi evangelisty, břevno bylo vytvořeno ve velmi jemném emailovém provedení.⁶⁸³ Na ně jsme umístili svatý obraz, příběh Spasitele se starozákonními alegoriemi, na horní části kříže byla zachycena smrt Páně. Vše bylo zachyceno v obdivuhodných obrazech.⁶⁸⁴

(212) Aby byla výzdoba tak významného a posvátného liturgického nástroje uctěna a velebena ještě více, milost našeho Spasitele k nám na oslavu Velikonoce přivedla našeho papeže Evžena III.⁶⁸⁵ Když římský papežové prodlévají v Galii je totiž obvyklé, že přicházejí na počest svatého Dionysiova apoštolátu,⁶⁸⁶ tak jak jsme to viděli i u Kalixta a Inocence, jeho předchůdců.⁶⁸⁷ A on potom kříž v tento den slavnostně posvětil a umístil sem fragment z nápisu pravého kříže Páně pocházející z jeho kaple, jenž vyniká nad všemi perlami světa.⁶⁸⁸ Skrze meč svatého Petra a meč Ducha Svatého dal veřejně přede všemi do klatby všechny, kdo by z tohoto kříže cokoli ukradli či se jen odvážili na něj vztáhnout svou opovržlivou ruku. (213) Tuto klatbu jsme dali napsat na spodní část kříže.⁶⁸⁹